

Oikeustapauskokoelma

Asia C-284/16

Slowakische Republik
vastaan
Achmea BV

(Bundesgerichtshofin esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Ennakkoratkaisupyyntö – Alankomaiden kuningaskunnan ja Tšekin ja Slovakian liittotasavallan välillä vuonna 1991 tehty kahdenvälinen investointisuojausopimus, jota sovelletaan yhä Alankomaiden kuningaskunnan ja Slovakian tasavallan välillä – Määräys, jonka nojalla sopimuspuolen sijoittaja voi riitatilanteessa toisen sopimuspuolen kanssa saattaa asian välimiesoikeuden käsiteltäväksi – Yhteensoveltuvuus SEUT 18, SEUT 267 ja SEUT 344 artiklan kanssa – Tuomioistuimen käsite – Unionin oikeuden itsenäisyys

Tiivistelmä – Unionin tuomioistuimen tuomio (suuri jaosto) 6.3.2018

1. *Kansainväliset sopimukset – Sopimusten tekeminen – Velvollisuus taata unionin oikeuden itsenäisyys – Ulottuvuus*

(SEUT 2 ja SEUT 4 artiklan 3 kohdan 1 alakohta ja SEU 19 artikla; SEUT 267 ja SEUT 344 artikla)

2. *Ennakkoratkaisukysymykset – Asian saattaminen yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi – SEUT 267 artiklassa tarkoitettu jäsenvaltion tuomioistuin – Käsite – Välimiesoikeus, joka ei ole osa jäsenvaltion tuomioistuinjärjestelmää, ei kuulu käsitteen alaan*

(SEUT 267 artikla)

3. *Kansainväliset sopimukset – Jäsenvaltioiden sopimukset – Ennen jäsenvaltion unioniin liittymistä tehdyt sopimukset – Alankomaiden kuningaskunnan ja Slovakian tasavallan välinen kahdenvälinen investointisopimus – Sopimusmääräys, jonka mukaan jommankumman jäsenvaltion sijoittaja voi toisen sopimuspuolen kanssa vireillä olevan riidan yhteydessä käynnistää menettelyn välimiesoikeudessa – Mahdollisuuden esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntö unionin oikeuden kysymyksistä puuttuminen, jota ei voida hyväksyä*

(SEUT 267 ja SEUT 344 artikla)

1. Ks. tuomion teksti.

(ks. 32 ja 34–37 kohta)

2. Unionin oikeudelle on ominaista sen perustuminen itsenäiseen, perussopimuksista muodostuvaan oikeuslähteeseen, sen ensisijaisuus jäsenvaltioiden oikeuteen nähden ja lukuisien niiden kansalaisiin ja niihin itseensä sovellettavien säännösten ja määräysten välitön oikeusvaikutus. Nämä unionin oikeuden

keskeiset ominaispiirteet ovat olleet pohjana sellaisen keskinäisessä riippuvuussuhteessa olevien periaatteiden, sääntöjen ja oikeussuhteiden jäsennellyn verkoston luomiselle, joka sitoo vastavuoroisesti unionia itseään ja sen jäsenvaltioita sekä jäsenvaltioita keskenään (ks. vastaavasti lausunto 2/13 (unionin liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen), 18.12.2014, EU:C:2014:2454, 165–167 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kun otetaan huomioon tämän tuomion 33 kohdassa mainitut unionin oikeuden luonne ja erityispiirteet, unionin oikeuden on katsottava yhtä aikaa kuuluvan jokaisen jäsenvaltion voimassa olevaan oikeuteen ja perustuvan jäsenvaltioiden väliseen kansainväliseen sopimukseen.

Tästä seuraa, että näillä kahdella perusteella kahdenvälisen investointisuojausopimuksen 8 artiklassa tarkoitetun välimiesoikeuden on mahdollisesti tulkittava ja jopa sovellettava unionin oikeutta ja erityisesti perusvapauksia, kuten sijoittautumisvapautta ja pääomien vapaata liikkuvuutta, koskevia säännöksiä ja määräyksiä. Näin ollen on toiseksi tarkasteltava, kuuluuko kahdenvälisen investointisuojausopimuksen 8 artiklassa tarkoitetun kaltainen välimiesoikeus unionin tuomioistuinjärjestelmään ja erityisesti voidaanko sitä pitää SEUT 267 artiklassa tarkoitettuna jäsenvaltion tuomioistuimena. Pääasiassa kyseessä oleva välimiesoikeus ei kuitenkaan ole osa Alankomaiden ja Slovakian tuomioistuinjärjestelmää. Nimenomaan se, että tämän välimiesoikeuden lainkäyttövalta on poikkeus näiden kahden jäsenvaltion tuomioistuinten lainkäyttövallasta, on yksi tärkeimmistä syistä kahdenvälisen investointisuojausopimuksen 8 artiklasta määrittämiselle. Tämä pääasiassa kyseessä olevan välimiesoikeuden ominaisuus merkitsee lisäksi sitä, ettei sitä missään tapauksessa voida pitää SEUT 267 artiklassa tarkoitettuna ”jäsenvaltion” tuomioistuimena.

(ks. 33, 41–43, 45 ja 46 kohta)

3. SEUT 267 ja SEUT 344 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä Alankomaiden kuningaskunnan ja Tšekin ja Slovakian liittotasavallan välillä investointien molemminpuolisesta edistämisestä ja suojaamisesta tehdyn sopimuksen 8 artiklan kaltaiselle jäsenvaltioiden välisen kansainvälisen sopimuksen määräykselle, jonka mukaan jommankumman jäsenvaltion sijoittaja voi toiseen jäsenvaltioon tehtyjä investointeja koskevan riidan yhteydessä käynnistää viimeksi mainittua jäsenvaltiota vastaan menettelyn välimiesoikeudessa, jonka toimivalta tämän jäsenvaltion on hyväksyttävä.

On totta, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansainvälinen sopimus, jossa sovitaan sellaisen tuomioistuimen luomisesta, joka vastaa sen määräysten tulkinnasta ja jonka ratkaisut sitovat toimielimiä, myös unionin tuomioistuinta, ei lähtökohtaisesti ole unionin oikeuden vastainen. On näet niin, että toimivaltaan, joka unionilla on kansainvälisissä suhteissa, ja sen kelpoisuuteen tehdä kansainvälisiä sopimuksia sisältyy pakostakin valta alistua ratkaisuihin, joita tällaisten sopimusten nojalla perustettu tai nimetty tuomioistuin antaa sopimusten määräysten tulkinnasta ja soveltamisesta, kunhan unionin ja sen oikeusjärjestyksen itsenäisyyttä kunnioitetaan (ks. vastaavasti lausunto 1/91 (ETA-sopimus – I), 14.12.1991, EU:C:1991:490, 40 ja 70 kohta; lausunto 1/09 (Sopimus yhdistetyn patenttioikeudenkäyntijärjestelmän perustamisesta), 8.3.2011, EU:C:2011:123, 74 ja 76 kohta ja lausunto 2/13 (unionin liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen), 18.12.2014, EU:C:2014:2454, 182 ja 183 kohta). Nyt käsiteltävässä asiassa kuitenkin sen lisäksi, että riita-asiat, jotka kuuluvat kahdenvälisen investointisopimuksen 8 artiklassa tarkoitetun välimiesoikeuden toimialaan, voivat liittyä sekä tämän sopimuksen että unionin oikeuden tulkintaan, mahdollisuudesta saattaa nämä riita-asiat sellaisen elimen käsiteltäväksi, joka ei ole osa unionin tuomioistuinjärjestelmää, sovitaan sopimuksessa, joka ei ole unionin vaan jäsenvaltioiden tekemä. Kyseisellä 8 artiklalla voidaan kuitenkin saattaa kyseenalaiseksi paitsi jäsenvaltioiden välinen keskinäinen luottamus myös perussopimuksilla luodun oikeuden ominaisluonteen säilyttäminen, joka taataan SEUT 267 artiklassa tarkoitettulla ennakkoratkaisumenettelyllä, eikä se näin ollen sovi yhteen tämän tuomion 34 kohdassa mainitun vilpittömän yhteistyön periaatteen kanssa. Tämän vuoksi kahdenvälisen investointisopimuksen 8 artikla vaarantaa unionin oikeuden itsenäisyyden.

(ks. 57–60 kohta ja tuomiolauselma)